

Nový zákon o CITES

Prvého apríla 2005 nadobudne účinnosť zákon č. 15/2005 Z. z. o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon“) spolu s vykonávacou vyhláškou. Zákon nahrádza doteraz platný zákon č. 237/2002 Z. z. Novým zákonom sa vykonávajú nariadenia Európskych spoločenstiev upravujúce problematiku obchodu s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a rastlín a to: *nariadenie Rady (ES) č. 338/97 a nariadenie Komisie (ES) č. 1808/2001, ktorým sa stanovujú podrobné pravidlá vykonávania nariadenia Rady (ES) č. 338/97 o ochrane druhov voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín reguláciou obchodu s nimi (ďalej len „nariadenia o obchode“)*. Zákonom sa okrem nariadení o obchode transponuje aj smernica Rady č. 83/129/EHS o dovoze koží určitých tuleních mláďat a výrobkov z nich do členských štátov.

Dôvodom na vypracovanie a prijatie tohto zákona a vyhlášky je nadobudnutie platnosti zmluvy o prístupe Slovenskej republiky k Európskej únii dňa 1. 5. 2004. Týmto dňom sa nariadenia o obchode stali na území SR priamo aplikovateľné a bezprostredne účinné. Z dôvodu zabránenia vzniku nežiaducej duplicity právnej úpravy obsiahnutej v zákone č. 237/2002 Z. z. a vyhláske MŽP SR č. 346/2002 Z. z. bolo potrebné totožné ustanovenia vypustiť a upraviť iba právne vzťahy, ktorých úpravu si nariadenia výslovne vyžadujú, alebo ktorých úpravu umožňuje vykonanie samotných nariadení.

Predmetom právnej úpravy zákona a vykonávacej vyhlášky je zabezpečenie ochrany voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín kontrolou medzinárodného obchodu a ich premiestňovania v rámci EÚ. V súlade s dohovorom CITES, a s cieľom vykonať nariadenia o obchode, sa ustanovujú podmienky na dovoz, vývoz, opätovný vývoz a tranzit vybraných druhov voľne žijúcich živočíchov a rastlín, komerčných činností a premiestňovania exemplárov na území EÚ, niektoré ďalšie opatrenia na zabezpečenie ich ochrany cez úpravu držby exemplárov na území Slovenskej republiky, pôsobnosť orgánov štátnej správy na úseku nakladania s exemplármi a zodpovednosť za porušenie povinností ustanovených nariadeniami o obchode a zákonom.

Dovoz, vývoz a opätovný vývoz

Oproti doteraz platnému právnenému stavu sa nemenia ustanovenia upravujúce dovoz, vývoz, opätovný vývoz a tranzit exemplárov, ktoré sú upravené v nariadeniach o obchode. **Za dovoz, vývoz a opätovný vývoz sa však už od 1. 5. 2004 považuje iba obchod uskutočňovaný s krajinou, ktorá nie je členským štátom EÚ (resp. prekročením hraníc EÚ).** Za tranzit sa analogicky nepovažuje premiestnenie exemplára medzi dvoma bodmi mimo SR, ale mimo EÚ.

Na dovoz exemplárov druhov uvedených v prílohách A a B nariadenia o obchode sa vyžaduje povolenie na dovoz. Na dovoz exemplárov druhov uvedených v prílohách C a D nariadenia o obchode sa vyžaduje oznámenie o dovoze. Povolenie na vývoz alebo potvrdenie na opätovný vývoz sa vyžaduje pre exempláre druhov uvedených v prílohách A až C. Na vývoz a opätovný vývoz exemplárov druhov uvedených v prílohe D nariadenia o obchode sa nevyžaduje žiadny z uvedených dokladov. Povolenie na dovoz, vývoz a potvrdenie na opätovný vývoz vydáva Ministerstvo životného prostredia SR, odbor ochrany prírody a krajiny (ďalej len „ministerstvo“), oznámenie o dovoze vyplnía dovozca priamo na určenom colnom priechode.

Žiadosť o vydanie povolenia na dovoz, vývoz alebo potvr-

denia na opätovný vývoz sa bude podávať na formulári tlačiva, ktorého vzor je prílohou I nariadenia Komisie č. 1808/2001 (časť žiadosť). Zákon ustanovuje základný obsah žiadostí a splnomocňuje ministerstvo, aby špecifikovalo listinné dôkazy požadované vo formulári žiadosti nariadenia Komisie, ktorých zoznam je uvedený vo vyhláske (§ 2 a príloha č. 1 vyhlášky). Takáto právna úprava je v záujme samotných žiadateľov, ktorí budú dopredu vedieť, aké náležitosti má obsahovať ich žiadosť, čo napomôže efektívnejšiemu vybavovaniu jednotlivých žiadostí.

Nad rámec nariadení o obchode sa v prípade vývozu živých exemplárov pôvodných druhov chránených živočíchov (vyhláska MŽP SR č. 24/2003 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny), umožňuje vývoz iba exemplárov narodených a odchovaných v zajatí. Cieľom tohto ustanovenia je ochrana pôvodných druhov chránených živočíchov odobratých z voľnej prírody, aby neboli vyvážené do krajín mimo EÚ. Výnimkou budú prípady vývozu takýchto exemplárov na vedecké účely a na účely záchrany daného druhu.

Zákon ďalej ukladá povinnosť, že exempláre môžu vstúpiť do EÚ cez územie SR len cez určité colné úrady, zoznam ktorých je uvedený v prílohe č. 3 vyhlášky. Tieto miesta budú po personálnej a technickej stránke schopné vykonávať kontrolu exemplárov v súlade s právnymi predpismi EÚ a zákonom. Na colných úradoch bude zabezpečená veterinárna a rastlinno-lekárska kontrola a zo strany rezortu životného prostredia odborná pomoc colným orgánom v prípade potreby identifikácie exemplárov druhov chránených týmto zákonom za pomoci vedeckého orgánu SR alebo členov poradného zboru pre dohovor CITES.

V § 2 zákona sa ustanovuje povinnosť, na základe ktorej musí dovozca, a podľa nového zákona aj vývozca alebo opätovný vývozca, ohlásiť ministerstvu čas a určený colný úrad na území SR, cez ktorý plánuje uskutočniť dovoz, vývoz alebo opätovný vývoz exemplárov v množstve väčšom ako 10 v jednej zásielke, a to najmenej 24 hodín pred jeho uskutočnením. Účelom uvedeného ustanovenia je zabezpečiť odbornú identifikáciu exemplárov a kvalifikovanú kontrolu splnenia stanovených podmienok.

Pre prípady, kedy sú exempláre dovážané, vyvážené alebo opätovne vyvážené bez prítomnosti dovozcu alebo (opätovného) vývozcu (napríklad autobusovou dopravou) sa v zákone upravilo tak, že ich povinnosti prechádzajú na dopravcu exemplárov. Cieľom uvedeného ustanovenia je obmedziť dovoz alebo (opätovný) vývoz „neidentifikovateľným“ subjektom, kedy pri objavení nelegálne dovážaných alebo (opätovne) vyvážených exemplárov napríklad v batožinovom priestore autobusu, batožina nepatrí žiadnemu z cestujúcich a šofér nie je schopný sa vyjadriť ku skutočnostiam, ako sa batožina dostala do jeho vozidla.

Zákon taktiež ustanovuje, že uzavretá kúpna zmluva nemá vplyv na rozhodovanie o vydaní povolenia alebo potvrdenia s výnimkou prípadu, kedy bola zmluva uzatvorená pred obmedzením dovozu exemplárov. Obmedzenia na dovoz vybraných exemplárov sú obsahom samostatného nariadenia (nariadenie Komisie č. 776/2004). Taxatívne sa vymenúvajú prípady, kedy ministerstvo žiadosť o vydanie povolenia alebo potvrdenia zamietne, napr. ak nie sú splnené podmienky na jeho vydanie podľa nariadení

snežienka jarná (*Galanthus nivalis*) – CITES, skupina B, príloha II

o obchode, zákona alebo obdobná žiadosť týkajúca sa toho istého exemplára bola už v minulosti zamietnutá.

Komerčná činnosť a premiestnenie

Pod komerčnou činnosťou a premiestnením sa rozumie činnosť alebo pohyb exemplárov uskutočňovaný v rámci územia EÚ. Podmienky výnimočného využitia exemplárov druhov uvedených v prílohe A a B nariadenia o obchode na komerčné činnosti ustanovuje čl. 8 nariadenia Rady č. 338/97. Článok 8 ods. 1 a ods. 5 nariadenia Rady č. 338/97 zakazuje kúpu, ponuku na kúpu, nadobudnutie na komerčné účely, vystavovanie na verejnosti na komerčné účely, využitie na komerčný zisk a predaj (predaj znamená akúkoľvek formu predaja, nájom, výmenný obchod alebo výmenu), držbu na predaj, ponuku na predaj (za ponuku na predaj sa považuje aj akákoľvek činnosť, ktorá by sa dala takto logicky vysvetliť vrátane reklamy alebo obstarania reklamy na predaj a výzvu na obchod) alebo prepravu na účely predaja exemplárov druhov uvedených v prílohe A a B nariadenia o obchode. Zákon ustanovuje ministerstvo ako kompetentný orgán, ktorý môže povoliť výnimku z vyššie uvedeného zákazu pre exempláre druhov uvedených v prílohe A nariadenia o obchode za splnenia podmienok určených v nariadení (napr. že exemplár je narodený a odchovaný v zajatí). Výnimka má od 1. 5. 2004 formu tzv. potvrdenia, ktorého vzor je uvedený v prílohe III nariadenia Komisie č. 1808/2001. V prípade exemplárov druhov uvedených v prílohe B nariadenia o obchode je v článku 8 ods. 5 nariadenia Rady č. 338/97 ďalej ustanovené, že zákaz komerčných činností neplatí pre exempláre, pre ktoré môže byť preukázané k spokojnosti príslušného orgánu daného členského štátu EÚ, že boli nadobudnuté v súlade s právnymi predpismi platnými pre ochranu voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín.

Zákon zároveň ustanovuje, že orgánom kompetentným zakázať držbu najmä živých živočíchov uvedených v

prílohe A nariadenia o obchode je ministerstvo a ustanovuje aj na základe akých dôvodov je možno držbu zakázať - najmä ak ide o exempláre, ktoré pravdepodobne neprežijú v zajatí väčšiu časť svojho života, exempláre majúce vysokú úmrtnosť počas prepravy alebo ich introdukcia do prírodného prostredia EÚ predstavuje ekologické ohrozenie pre voľne žijúce pôvodné druhy živočíchov. Zoznam týchto druhov je uvedený v § 7 vyhlášky a obsahuje živé exempláre nepôvodných druhov radu sokolotvarých (*Falconiformes*) a sov (*Strigiformes*) a poddruh korytnačky písmenkovej ozdobnej (*Trachemys scripta elegans*). Výnimka zo zákazu bola ustanovená len pre zoologické záhrady, záchytné strediská pre živočíchov a pre osoby zapojené do medzinárodného záchranného programu pre druh, ktorého držba je zakázaná. Podľa § 29 ods. 8 zákona sa však zákaz držby nevzťahuje na exemplár, ktorý bol v držbe ku dňu 31. 3. 2005. To znamená, že po tomto termíne nie je možné kýmkoľvek, okrem spomínanej výnimky, nadobúdať akýmkoľvek spôsobom nové exempláre druhov, ktorých držba je od 1. 4. 2005 zakázaná.

Zákon tiež ustanovuje povinnosť podnikateľom, ktorí predávajú exempláre, správcom trhoviska a organizátorom búr informovať na vhodnom a viditeľnom mieste kupujúcich o povinnostiach, ktoré im vyplývajú z nariadení o obchode a zo zákona pri držbe kupovaného exemplára, rovnako ako o podmienkach chovu živých exemplárov, ktoré ponúkajú na predaj v obchode, na trhovisku alebo burze.

Premiestnenie živých živočíchov druhov uvedených v prílohe A nariadenia o obchode upravuje čl. 9 nariadenia Rady č. 338/97. Akékoľvek premiestnenie živých exemplárov druhov uvedených v prílohe A v rámci EÚ z miesta uvedeného v povolení na dovoz alebo v potvrdení vydanom v súlade s nariadeniami o obchode si bude vyžadovať predchádzajúci súhlas ministristva. Táto povinnosť sa nevzťahuje na živé exempláre druhov uvedených v prílohe A nariadenia o obchode, ktoré sú narodené a odchované v zajatí. V iných prípadoch premiestnenia musí osoba zodpovedná za premiestnenie exempláru v prípade potreby predložiť dôkaz o legálnom pôvode exempláru (napr. výnimku zo zákazov komerčných činností, na území SR platný preukaz o pôvode). Súhlas má od 1. 5. 2004 taktiež formu tzv. potvrdenia, ktorého vzor je uvedený v prílohe III nariadenia Komisie č. 1808/2001.

Pri premiestnení živých exemplárov druhov uvedených v prílohe B nariadenia o obchode čl. 9 ods. 4 nariadenia Rady č. 338/97 ustanovuje povinnosť pre pôvodného držiteľa exemplára zabezpečiť, aby bol predpokladaný príjemca primerane informovaný o chovnom zariadení, vybavení a skúsenostiach potrebných na zabezpečenie toho, že o exemplár bude riadne postarané. Žiadosť o povolenie výnimky zo zákazov komerčných činností alebo súhlasu na premiestnenie sa bude podávať na formulári tlačiva, ktorého vzor je prílohou III nariadenia Komisie (časť žiadosť). Zákon ustanovuje základný obsah žiadosti a splnomocňuje ministerstvo, aby špecifikovalo listinné dôkazy požadované vo formulári žiadosti nariadenia Komisie, ktoré sú vymenované v § 4 vyhlášky.

Obchod s výrobkami z tuleňov

V § 5 zákona je upravený zákaz dovozu výrobkov z vybraných druhov tuleňov v súlade so smernicou Rady č. 83/129/EHS a stanovuje kompetenciu ministerstvu udeliť výnimku zo zákazu v prípade, že dovozca preukáže, že výrobky sú výsledkom tradičného lovu Inuitov.

Vedenie evidencie

Každý, kto má v držbe exempláre, je povinný viesť o nich evidenciu. Sú to všetci držiteľia živých i neživých exemplárov rastlín i živočíchov druhov uvedených v prílohe A až D

nariadenia o obchode. Spoločnou povinnosťou týchto držiteľov je mať evidenčné číslo, o pridelenie ktorého by mal držiteľ požiadať vedecký orgán SR (Štátna ochrana prírody SR, vedecký orgán SR, Hanulova 5/D, P. O. BOX 155, 840 02 Bratislava, č. tel./faxu 02/65411960), ktorý podľa § 21 ods. 2 písm. i) zákona vedie evidenciu takýchto osôb. Múzeá s prírodovedným zameraním vedú evidenciu o exemplároch rastlín a živočíchov podľa zákona č. 115/1998 Z. z. o múzeách a galériách a o ochrane predmetov múzejnej a galerijnej hodnoty. Botanické záhrady, arboréta, vysoké školy a stredné školy s prírodovedným zameraním, Slovenská akadémia vied a ďalšie vedecké pracoviská, ktoré vykonávajú vedeckovýskumnú činnosť, každoročne do konca marca nasledujúceho roka odovzdajú príslušnému obvodnému úradu životného prostredia zoznam pestovaných a držaných exemplárov rastlín alebo chovaných a držaných exemplárov živočíchov v zbierkach. Okrem toho uvedú názov výskumnej úlohy, zoznam druhov exemplárov, ktoré počas jej uskutočňovania nazbierali (odchytili) a meno riešiteľa výskumnej úlohy.

Stanovuje sa povinnosť preukázať orgánu štátnej správy tožnosť držiteľa exemplára, predložiť evidenciu o exemplároch, umožniť ich identifikáciu a označenie orgánom štátnej správy a preukázať spôsob nadobudnutia exemplára. Zároveň sa ukladá povinnosť uchovávať evidencie po dobu piatich rokov od vykonania posledného zápisu z dôvodu potreby zachovania zdrojov informácií o držbe a premiestňovaní exemplárov, ktoré môžu mať význam najmä pri výkone štátneho dozoru zameraného na odhaľovanie nelegálneho nakladania s exemplármi.

Zákon oslobodzuje od povinnosti vedenia evidencie, rovnako aj preukázania pôvodu preukazom o pôvode, ako aj spôsobu nadobudnutia potvrdením o registrácii a taktiež povinnosti nezameniteľného označenia (okrem exemplárov druhov uvedených v prílohe A nariadenia o obchode) držiteľa, ktorý nemá na území SR trvalý pobyt alebo sídlo (napr. zahraničný účastník sokoliarskeho stretnutia, dovolenkár), ale iba v prípade, ak sa na území SR nezdržiava dlhšie ako šesť mesiacov.

Evidenciu živých exemplárov rastlín druhov uvedených v prílohe I dohovoru CITES vedie ich držiteľ v evidenčnom zozname exemplárov rastlín. Evidenčný zoznam predkladá držiteľ na príslušný obvodný úrad životného prostredia raz ročne do 31. januára (podľa do terajšieho právneho predpisu to bolo raz štvrtročne). Vzor evidenčného zoznamu je uvedený v prílohe č. 4 vyhlášky. Evidenciu všetkých ostatných exemplárov rastlín tvorí písomný doklad preukazujúci spôsob nadobudnutia, obsahujúci najmä evidenčné číslo, určenie subjektu, od ktorého bol exemplár rastliny získaný, vedecké meno, počet nadobudnutých exemplárov, dátum ich nadobudnutia, spôsob nadobudnutia a údaje preukazujúce pôvod exemplára podľa § 12 ods. 1 zákona, **ale iba ak sú známe** (podľa doterajšieho právneho predpisu to bola povinnosť).

Evidenciu živých **plazov, vtákov a cicavcov** vedie ich držiteľ na druhovej karte exemplára živočicha (oproti doterajšiemu právnomu predpisu už nie je stanovená povinnosť viesť evidenciu aj na vývinové štádiá, napr. vajcia). Stanovujú sa termíny (bez zbytočného odkladu), kedy držiteľ zapisuje zmeny v držbe exemplárov v druhovej karte. Vzor druhovej karty exemplára živočicha je uvedený v prílohe č. 2 vyhlášky. Evidencia na druhovej karte sa nevedie pre exempláre druhov uvedených v prílohe č. 6 vyhlášky. Ide o

druhy ktoré sa vo veľkom množstve bežne odchovávajú v zajatí a nie je potrebná ich kontrola v takej miere ako u iných druhov. Zákon oslobodzuje tieto exempláre aj od povinnosti vydania preukazu o pôvode alebo potvrdenia o registrácii, ako aj nezameniteľného označenia. Evidenciu živých **beztavcov, rýb a obojživelníkov** vedie ich držiteľ v knihe chovu a držby exemplára živočicha. Zákon ustanovuje, aké údaje má kniha chovu obsahovať a dátum (31. 1.), ku ktorému držiteľ knihu chovu predkladá na príslušný obvodný úrad životného prostredia.

Evidenciu všetkých ostatných exemplárov živočíchov vrátane exemplárov druhov uvedených v prílohe č. 6 vyhlášky tvorí písomný doklad preukazujúci spôsob nadobudnutia, obsahujúci najmä evidenčné číslo, určenie subjektu, od ktorého bol exemplár rastliny získaný, vedecké meno, počet nadobudnutých exemplárov, dátum ich nadobudnutia, spôsob nadobudnutia a údaje preukazujúce pôvod exemplára podľa § 12 ods. 1 zákona, **ale iba ak sú známe** (podľa doterajšieho právneho predpisu to bola povinnosť). Evidenčný zoznam, kniha chovu a druhozá karta už nie sú verejnými listinami, vedenie evidencie sa však považuje za vedenie evidencie podľa zákona iba vtedy, ak sú v nej uvedené úplné a pravdivé údaje.

Preukázanie pôvodu a registrácia

Zákomom sa ustanovuje povinnosť pre každého držiteľa exemplárov preukázať ich pôvod. Taxatívne sa vymedzuje, aký typ pôvodu je zákonom vyžadovaný a každý takýto pôvod musí držiteľ exemplára preukázať písomným dokladom uvedeným v zákone. Držiteľ živých **plazov, vtákov a cicavcov** (okrem exemplárov druhov uvedených v prílohe č. 6 vyhlášky) je povinný pre exempláre požiadať o vydanie preukazu o pôvode. Vzor je uvedený v prílohe č. 8 vyhlášky. Teda údaje v preukaze o pôvode už nevyplnía držiteľ (ako to platilo podľa doterajšieho právneho predpisu), ale príslušný obvodný úrad životného prostredia. Tento preukaz plní funkciu identifikačnej karty pre živočíchov, je verejnou listinou a pri každom prevode exemplára na území SR sa odovzdáva spolu so živočichom novému držiteľovi. V záujme zabezpečenia zvýšenej ochrany pred falšovaním preukazu o pôvode § 13 ods. 3 vyhlášky ustanovuje, že originál preukazu o pôvode musí byť opatrený hologramom. Pôvod exemplára v preukaze o pôvode určuje obvodný úrad životného prostredia na základe písomných podkladov predložených držiteľom. Ustanovuje sa, aký pôvod je možné určiť na základe predloženia akých dokladov, ako aj lehoty, v ktorých musí obvodný úrad životného prostredia určiť pôvod exemplára.

V prípadoch, kedy obvodný úrad životného prostredia nebude môcť určiť pôvod exemplára, preukaz o pôvode nepotvrdí, o čom písomne upovedomí držiteľa. Takýto

valavka striebřistá (*Ergetta garzetta*) - CITES, skupina A, príloha III

preukaz je neplatný. Za neplatný sa považuje aj preukaz vydaný na základe nepravdivých údajov a preukaz, v ktorom je pôvod exemplára určený v rozpore s § 12 ods. 6 zákona. Preukaz o pôvode písomne prehlási za neplatný príslušný krajský úrad životného prostredia. Nový preukaz o pôvode exemplárov, na ktoré už bol raz vydaný neplatný preukaz, je možné vydať, iba ak sa objavia nové skutočnosti jednoznačne preukazujúce pôvod exemplára. Za neplatný sa považuje aj akýkoľvek iný doklad vydaný na základe neplatného preukazu o pôvode.

Zákon zavádza vzhľadom na členstvo SR v EÚ nový doklad, ktorý sa nazýva **potvrdenie o registrácii** (vzor je uvedený v prílohe č. 7 vyhlášky). Vydáva ho príslušný obvodný úrad životného prostredia držiteľovi živých exemplárov plazov, vtákov a cicavcov druhov uvedených v prílohách B, C alebo D nariadenia o obchode, ktoré boli nadobudnuté v iných členských štátoch EÚ v súlade s nariadeniami o obchode a ktorých pôvod nemožno určiť podľa § 12 ods. 6 zákona. Držiteľ takéhoto exemplára je povinný požiadať o jeho registráciu bez zbytočného odkladu po jeho nadobudnutí alebo po doručení písomného upovedomenia obvodného úradu životného prostredia o tom, že preukaz o pôvode nemožno vydať. Obvodný úrad životného prostredia vydá potvrdenie o registrácii exemplára do piatich dní odo dňa podania žiadosti a za podmienky, že exemplár je nezameniteľne označený. V prípade, že takýto exemplár bude mať potomka, na takýto exemplár sa vydáva taktiež potvrdenie o registrácii. Teda exempláre, ktoré majú vydané potvrdenie o registrácii, je možné rozmnožovať, je možné s nimi obchodovať na území EÚ, avšak nie je možné ich vyviešť do krajiny mimo EÚ, pretože u nich nie je preukázaný pôvod.

Držiteľ živých exemplárov rýb, obojživelníkov, bezstavovcov a rastlín druhov uvedených v prílohe A nariadenia o obchode prinesených z iného členského štátu EÚ je povinný preukázať ich pôvod iným písomným dokladom, napr. výnimkou zo zákazov komerčných činností, súhlasom na premiestnenie, povolením na dovoz. Držiteľ exemplára, na ktorého sa nevzťahuje povinnosť mať vydaný preukaz o pôvode alebo potvrdenie o registrácii a ktorý nie je živým exemplárom ryby, obojživelníka, bezstavovca alebo rastliny druhu uvedeného v prílohe A nariadenia o obchode prineseného z iného členského štátu EÚ, je povinný preukázať iba spôsob nadobudnutia exemplára, a to písomným dokladom, ktorý obsahuje najmä určenie subjektu, od ktorého bol exemplár získaný, vedecké meno, počet nadobudnutých exemplárov a dátum ich nadobudnutia.

Nezameniteľné označovanie

V súlade s nariadeniami o obchode musia byť vybrané živé exempláre živočíchov nezameniteľne označené. Náklady na označenie bude znášať ten, kto má živočích v držbe. Nezameniteľné označenie živočíchov sa bude vykonávať pod dohľadom pracovníka obvodného úradu životného prostredia alebo ním poverenej odbornej organizácie ochrany prírody a krajiny, ak obvodný úrad životného prostredia neurčí inak. V snahe predísť opakovanému použitiu označenia z uhynutého alebo usmrteného živočicha, napr. na nového nelegálne získaného živočicha z voľnej prírody, sa stanovuje postup v prípade straty alebo znehodnotenia nezameniteľného označenia a spôsob vydania náhradného nezameniteľného označenia.

Zákon umožňuje výnimku z povinnosti nezameniteľne označovať exempláre vybraných druhov, ak fyzické alebo etologické vlastnosti exemplára neumožňujú označenie v súlade s nariadením Komisie č. 1808/2001, kedy obvodný úrad životného prostredia na základe stanoviska vedeckého orgánu SR určí iné označenie alebo určí ne-

myšiak lesný (*Buteo buteo*) - CITES, skupina A, príloha II

skorší dátum označenia. Podrobnosti o nezameniteľnom označovaní sú ustanovené v § 11 vyhlášky. Zavádza sa spôsob nezameniteľného označovania vybraných živých exemplárov stavovcov uvedených v prílohe B nariadenia o obchode. Povinnosť označovania exemplárov uvedených v prílohe A nariadenia o obchode ustanovujú nariadenia o obchode (mikročip, nedeliteľný uzavretý krúžok, iné vhodné označenie). Navrhnutý spôsob označovania exemplárov vychádza z doterajšej praxe a je obdobný ako v iných členských štátoch EÚ.

V záujme jednoznačného určenia identity, rodičovstva a dosiahnutej generácie u vtákov a cicavcov našich pôvodných druhov uvedených v prílohe A nariadenia o obchode, ako aj ostatných vtákov a cicavcov uvedených v prílohe A nariadenia o obchode, ktoré sa používajú na reprodukciu, vrátane ich potomstva, sa za súčasť nezameniteľného označenia týchto exemplárov považuje aj výsledok DNA testu.

Zodpovednosť za porušenie povinností

Zákon vo svojej štvrtjej časti upravuje problematiku porušenia povinností zo strany podnikateľov, právnických osôb (iné správne delikty) a fyzických osôb (priestupky) na úseku ochrany exemplárov. Taxatívne sú presne vymedzené jednotlivé priestupky a iné správne delikty s konkrétnym odvolaním sa na ustanovenie, ktoré danú povinnosť upravuje. Pri ustanovovaní výšky pokút za iné správne delikty podľa zákona sa ich horná hranica nezmenila - 1 000 000 Sk (resp. až do 2 000 000 Sk v prípadoch, kedy zákon umožňuje uložiť ďalšiu pokutu, a to až do dvojnásobku hornej hranice pokuty). Stanovená je však aj dolná hranica, a to 10 000 Sk. Takáto výška pokút zodpovedá doterajším skúsenostiam a praxi pri ukladaní pokút.

Výška pokút za priestupky podľa tohto zákona sa nezvyšila - horná hranica je 300 000 Sk (resp. až do 600 000 Sk v prípadoch, kedy zákon umožňuje uložiť ďalšiu pokutu, a to až do dvojnásobku hornej hranice pokuty). Dolná hranica bola stanovená na 500 Sk. Výška pokút opäť zodpovedá doterajším skúsenostiam a praxi pri ukladaní pokút. Vychádza sa najmä zo skutočnosti, že nelegálny obchod s ohrozenými druhmi voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín sa vo vzťahu k objemu finančných prostriedkov ním získa-

ných zaraďuje na tretie miesto na svete, a to hneď za obchod so zbraňami a drogami.

Osobitne sa upravuje inštitút zaistenia vecí, ktorý sa použije v prípade porušenia zákona. Ustanovuje sa osobitné oprávnenie, v zmysle ktorého môže obvodný úrad životného prostredia alebo inšpekcia zhabať exempláre. Zákon taxatívne určuje dôvody i postup pri zhabaní exemplárov, s ktorými sa nakladá v rozpore so zákonom. Najmä pre účely posudzovania závažnosti protiprávneho konania a vypracovania znaleckých posudkov sa upravuje problematika spoločenskej hodnoty exemplárov. Upravuje sa, že spoločenskú hodnotu exemplárov určuje vedecký orgán SR okrem spoločenskej hodnoty niektorých exemplárov, ktoré sú pôvodnými druhmi chránených živočíchov na území SR (ich spoločenskú hodnotu upravuje vyhláška ministerstva č. 24/2003 Z. z.).

Prechodné ustanovenia

Prechodné ustanovenia podľa § 29 zákona upravujú postup na zosúladienie doteraz vykonávaných činností, na ktoré sa bude vzťahovať režim podľa zákona s jeho požiadavkami. Zároveň sa upozorňuje na niektoré nové povinnosti, ktoré držiteľom exemplárov nadobudnutým pred účinnosťou zákona z neho vyplývajú.

Zákon ustanovuje, že preukaz o pôvode, ako aj evidencia exemplárov, vydaný podľa doterajších predpisov (zákon č. 237/2002 Z. z. a vyhláška š. 346/2002 Z. z.)

sa bude považovať za preukaz a evidenciu vedenú podľa zákona. Preukazom o pôvode chráneného živočicha, ktorým nebol určený pôvod alebo bol určený neznámy pôvod „U“, sa deklaruje skutočnosť, že držiteľ exemplára oznámil jeho držbu na príslušnom orgáne štátnej správy, ak je exemplár nezameniteľne označený. § 29 ods. 6 zákona oslobodzuje od vedenia evidencie držiteľa neživých exemplárov (napr. akákoľvek trofej, koža, dermoplastický preparát, lebka, medveď žličník, opasok, remienok na hodinky, kabelka, topánky), ktorý zaslal ich zoznam s predpísanými náležitosťami na príslušný obvodný úrad životného prostredia v lehote do konca septembra 2002 v súlade so zákonom č. 237/2002 Z. z. Teda toto ustanovenie oslobodzuje takéhoto držiteľa od vedenia evidencie aj podľa novej právnej úpravy. Zákon rieši aj problematiku súvisiacu so zaradením nových druhov do príloh A – D nariadenia o obchode. Držiteľ takéhoto exemplára je povinný zosúladiť jeho držbu (napr. vedenie evidencie, vydanie preukazu o pôvode alebo iného dokladu) so zákonom v lehote do troch mesiacov odo dňa nadobudnutia účinnosti príslušného právneho predpisu EÚ.

§ 29 ods. 11 zákona ruší platnosť výnimiek zo zákazov komerčných činností a súhlasov na premiestnenie vydaných podľa zákona č. 237/2002 Z. z. Toto ustanovenie súvisí so zmenou spôsobu vydávania uvedených výnimiek a súhlasov (resp. právneho predpisu, podľa ktorého sú vydávané). Z uvedeného ustanovenia vyplýva povinnosť pre všetkých držiteľov exemplárov, ktorým bola vydaná výnimka alebo súhlas podľa zákona č. 237/2002 Z. z. formou rozhodnutia podľa správneho poriadku a ktorí budú povolenú činnosť vykonávať aj po 1. 4. 2005, požiadať o vydanie výnimky alebo súhlasu podľa nového právneho predpisu (resp. už podľa nariadení o obchode), podľa ktorého sa vydáva výnimka alebo súhlas formou potvrdenia.

Posledné prechodné ustanovenie sa týka držiteľov exemplárov prinesených z iného členského štátu EÚ v čase od 1. 5. 2004 do 1. 4. 2005. Ten, kto má k 1. 4. 2005 v držbe takýto exemplár a ktorého pôvod nemožno určiť podľa § 12 ods. 6 zákona, požiada obvodný úrad životného prostredia o vydanie potvrdenia o registrácii exemplára do 1. 7. 2005.

Mgr. Silvia Rusnáková

MŽP SR, odbor ochrany prírody a krajiny

Foto: Ing. Ľubor Čačko